Utlåtande FsUU 9/2018 rd– SRR 3/2018 rd

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands stöd till Afghanistan och om ökat finländskt deltagande i krishanteringsinsatsen Resolute Support

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Finlands stöd till Afghanistan och om ökat finländskt deltagande i krishanteringsinsatsen Resolute Support (SRR 3/2018 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

- enhetschef Sari Rautio, utrikesministeriet
- ambassadråd Anu Apo, utrikesministeriet
- äldre avdelningsstabsofficer Matti Kemppilä, försvarsministeriet
- chef för ansvarsområdet för krishantering, överstelöjtnant Harri Uusitalo, Huvudstaben

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Redogörelsen syftar till att ge riksdagen en översikt över läget i Afghanistan och Finlands stöd till landet samt att höra riksdagen på det sätt som avses i 3 § i lagen om militär krishantering (211/2006). Utskottet noterar att redogörelsen innehåller en heltäckande och bra beskrivning av de faktorer som inverkar på utvecklingen i Afghanistan. Följande konstateras om säkerhetsläget: "Afghanistan är alltjämt en bräcklig stat. Säkerhetsläget har försämrats under de senaste åren och det äventyrar den utveckling man har lyckats åstadkomma de senaste femton åren. Det politiska läget är osäkert och i landet och dess närområden verkar över 20 internationella terroristgrupperingar. I det fallet att försöken att stabilisera Afghanistan inte lyckas och säkerhetsläget ytterligare försämras lämnar det utrymme för ökad terrorism och stärkta extrema rörelser. Ökad instabilitet hotar också leda till att den okontrollerade migrationen ökar."

I det här utlåtandet ligger fokus på förslaget att stärka Finlands deltagande i den Natoledda insatsen Resolute Support.

Nuläget i fråga om insatsen Resolute Support (RS)

Isaf-insatsen, som föregick Resolute Support, inleddes 2001 och avslutades 2014, då säkerhetsansvaret övertogs av de afghanska säkerhetsmyndigheterna. RS-insatsen har syftat till att stödja och vidareutveckla de lokala säkerhetsstyrkorna så att de kan bedriva verksamhet i hela landet.

I redogörelsen står det att RS-insatsen var avsedd att upphöra 2016 men att säkerhetsläget i landet inte gjorde det möjligt att dra bort de internationella trupperna. Vid Nato-toppmötet i Warszawa i juli 2016 beslutade man att insatsen ska fortgå utan fastställt avslut utgående från förutsättningarna. Den totala styrkan i insatsen är för närvarande ungefär 14 600 militärer, varav 10 000 från Förenta staterna. På sitt försvarsministermöte i slutet av 2017 gick Nato in för att stärka insatsen på så sätt att den nya målsatta styrkan ska vara 16 000 militärer. I våras fick Finland en begäran att utöka sina trupper i Afghanistan.

Finlands nya truppsammansättning

Finland har för närvarande cirka 30 militärer i Afghanistan, varav 20 i Kabul och 10 i det av Tyskland ledda norra kommandoområdet. Det gällande mandatet möjliggör en trupp med 40 militärer. Nu föreslår regeringen i redogörelsen att Finlands totala trupp ökas till 60 personer och att trupperna koncentreras till Mazar-e Sharif. Några finländska stabsofficerare ska stanna kvar i Kabul. Trupperna ska bestå av en jägarpluton, rådgivare, utbildare och stabspersonal. Enligt redogörelsen är de beräknade kostnaderna för deltagandet med 60 militärer 2019 sammanlagt 16,2 miljoner euro. Med tanke på genomslagskraften för verksamheten påpekar utskottet att det är motiverat att koncentrera trupperna till de nordliga delarna av landet. Ett annat faktum som talar för detta är att finländarna sedan tidigare känner väl till området och att samarbetet med Tyskland har varit lyckat i norra Afghanistan.

Försvarsutskottet ser det som viktigt att man ger akt på hur det är med den fysiska och psykosociala välfärden när det gäller yrkesmilitärer och reservister. Utskottet vill i detta sammanhang lyfta fram också betydelsen av ett heltäckande försäkringsskydd och tydlig ersättningspraxis. Den personal som deltar i militär krishantering utgör en resurs som inte finns tillgänglig för uppdrag i hemlandet, påpekar utskottet. Det är angeläget att se till att personalen orkar med sitt arbete, både de yrkesmilitärer som medverkar i krishanteringsinsatser och den stampersonal som arbetar i hemlandet. Det måste anställas tillräckligt många vikarier.

Enligt uppgift medför RS-insatsen inte längre några nya militära fördelar för försvarsmakten, eftersom erfarenheterna och lärdomarna från tidigare år redan har kommit till nytta i hemlandet. I fråga om militära fördelar menar regeringen i redogörelsen att insatsen möjliggör erfarenheter bland annat av insatser i krävande krishantering och krävande rådgivningsuppdrag.

Även om huvudansvaret för säkerheten i Afghanistan ligger hos landets egna säkerhetsstyrkor intar det internationella bidraget till stabiliteten i Afghanistan och till säkerhetsmyndigheterna en allt större roll. Insatsen spelar en betydande roll både med tanke på Afghanistans inre stabilitet och på den regionala stabiliteten. Genom stödet till krishanteringen och till den afghanska säkerhetssektorn påverkar man också stabiliteten i regionen och den internationella strävan att bekämpa terrorism. Försvarsutskottet omfattar denna syn.

Enligt sakkunniga är RS-insatsen den mest krävande av alla pågående militära krishanteringsinsatser. Inga nybörjare sänds dit, utan de finländska militärerna måste ha tidigare erfarenhet av krishantering, till exempel i Libanon. Utskottet menar att det är en vettig handlingsmodell som förbättrar säkerheten vid insatsen att militärerna blir behöriga att delta om de utöver den insatsspecifika krishanteringsutbildningen för Afghanistan också har kunskaper i krishantering, i synnerhet från andra insatser.

I sina tidigare utlåtanden om den militära krishanteringsinsatsen i Afghanistan (t.ex. FsUU 12/2014 rd) tar utskottet särskilt upp frågor kring truppernas självskydd. Även nu när det operativa insatsområdet flyttas norrut måste det säkerställas att de finländska trupperna har bästa möjliga skyddsutrustning och att till exempel den medicinska evakueringen är ordnad på tillbörligt sätt. Enligt utredning är detta i sin ordning.

Utsikter för den fortsatta RS-insatsen

Utskottet ser det som viktigt att Finland med egen satsning medverkar i stödet till Afghanistan och framhåller att stödet behöver samordnas på ett övergripande plan. De olika utrikes- och säkerhetspolitiska verktygen, utvecklingssamarbetet och den militära och civila krishanteringen, måste samordnas på ett sätt som garanterar största operativa nytta. Stabiliseringen av Afghanistan är en central prioritet i Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och i utvecklingspolitiken, står det i redogörelsen. Afghanistan är bland annat Finlands största utvecklingssamarbetspartner.

Enligt uppgift har landet nu i militärt hänseende hamnat i en återvändsgränd där varken regeringsstyrkorna eller talibanerna når avgörande framgång genom väpnade aktioner. De afghanska säkerhetsmyndigheternas förbättrade kapacitet kan ses i att talibanerna på senare tid har tvingats tillgripa terrorattacker i stället för att öppet utmana de afghanska väpnade styrkorna till strid.

I redogörelsen lyfts det fram att de afghanska myndigheterna i åratal framåt kommer att behöva stöd från internationella trupper. Förenta staterna har som mål att vid Natos toppmöte i juli 2018 söka fortsatt mandat för RS-insatsen fram till 2024. Utskottet ser det som angeläget att vid sidan av det internationella samfundets massiva stödåtgärder med större krafttag försöka hitta en politisk lösning. Mot den bakgrunden är det ett steg i rätt riktning att president Ghani den 7 juni 2018 kom med besked om ett eldupphör med talibanerna i knappt två veckor.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet anför

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FsUU 9/2018 rd

Helsingfors 13.6.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Ilkka Kanerva saml
vice ordförande Mika Kari sd
medlem Timo Heinonen saml
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Markus Mustajärvi vänst
medlem Lea Mäkipää blå
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Markku Pakkanen cent
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Mikko Savola cent
medlem Satu Taavitsainen sd
ersättare Eero Reijonen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.

Avvikande mening

Motivering

Beskrivning av omvärlden

I Afghanistan har Storbritannien, Sovjetunionen och Förenta staterna/Nato turvis med militär styrka försökt lösa problem som inte kan lösas på militär väg. Historien vittnar om att det inte kommer att lyckas heller nu.

Finland är i praktiken part i konflikten i Afghanistan. När Isaf-insatsen ombildades till Resolute Support ville man ge en bild av att ”de afghanska säkerhetsstyrkornas förmåga att leda och genomföra operationer på olika håll i landet förbättrats” (FsUU 12/2014 rd). Men för närvarande kontrollerar rebellerna ett större område än vad de gjorde då Isaf inleddes.

Under Förenta staternas dåvarande president Barack Obamas mandatperiod nåddes ingen militär lösning trots att soldaterna var 100 000 till antalet. Hur ska det nu lyckas med en bråkdel av det antalet? President Trumps begäran till de allierade att utöka sina trupper i Afghanistan vittnar inte om någon ny strategi utan om en gammal strategi som redan prövats.

Slutsatser när det gäller Finland

Finland bör kontrollerat dra sig ur den Natoledda militära insatsen och dra tillbaka sina trupper. Det var Finlands linje tidigare men är det inte längre. Det har inte lagts fram några relevanta argument för att ändra Finlands ståndpunkt. Att Förenta staternas president bytt åsikt är ingen grund för Finland att göra avsteg från sin egen utrikes- och säkerhetspolitiska linje.

Ett land som inte självt deltar i krigshandlingar kan bäst främja en politisk dialog och fredsprocess. En ökning av antalet finländska militärer från 40 till 60 kan inte motiveras med att den nationella kapaciteten utvecklas, utan det är ett politiskt budskap till Förenta staterna, som leder insatsen.

Förändringar i Afghanistan

Nu har vi sett en liten ljusglimt i Afghanistan då regeringsstyrkorna och talibanerna kommit överens om eldupphör i några dagar. Eldupphöret gäller inte IS eller al-Qaida, inte heller Natotrupperna för talibanernas del. Initiativet gör det dock möjligt att testa om en del av parterna i krisen kan finna en gemensam väg till ett mer stabilt samhälle.

Priset för och resultaten av Isaf och RS

Finland har betalat mer än 800 miljoner euro för insatserna i Afghanistan med medel från anslagen för både militär och civil krishantering och det finns beredskap att betala ännu mer. Man kan fråga sig om det hade funnits något sätt att använda den här enorma summan mer effektivt. Om de

tiotals miljarder euro som Förenta staterna betalar varje år inte räcker till, hur ska då Finlands satsning räcka till?

Vägen till fred är lång och mödosam i Afghanistan. Det går inte att åstadkomma fred i landet i form av en utländsk exportprodukt. Utvecklingen måste få sin början inuti samhället.

Det värsta möjliga resultatet för Finland blir att vi som importprodukt får internationell terrorism när vi försöker exportera fred till Afghanistan men inte lyckas.

En hållbar grund måste skapas

För att skapa stabilitet och en hållbar grund i samhället måste vi öka läskunnigheten, höja utbildnings- och bildningsnivån och främja jämställdheten. Inom utvecklingssamarbetet och den civila krishanteringen skulle Finland ha ännu mer att ge.

I den generella bedömningen i maj var utrikesutskottets hållning till läget i Afghanistan mycket mer kritisk än vad regeringens hållning var i den då aktuella utredningen. Även de sakkunniga som utskottet hörde kom med mer pessimistiska synpunkter.

Utrikesutskottet kräver också att riksdagen får en så rättvisande och realistisk bild som möjligt. Det behövs för att Finland ska välja rätt och dra sig ur aktioner som under 16 års tid inte har bidragit till det främsta målet, det vill säga fred och stabilitet.

Eftersom 10 procent av den afghanska befolkningen är i behov av humanitärt bistånd borde detta ha beaktats i redogörelsen. Det visar att vi inte har lyckats råda bot på de grundläggande orsakerna till terrorism, till exempel den extrema fattigdomen.

Förslag

Jag föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 13.6.2018

Markus Mustajärvi vänst